

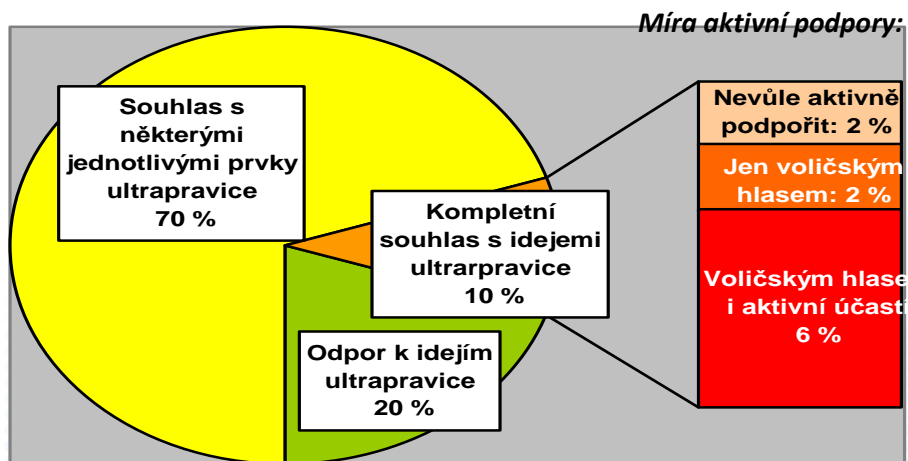
Jak velkou podporu může v ČR získat pravicový extremismus? Jaká část populace je nejvíce riziková?

Z pohledu boje proti pravicovému extremismu lze 6 % populace označit za rizikovou část. Jde o lidi, kteří se ztotožňují s valnou většinou idejí ultrapravice a současně jsou i ochotni takovou politickou stranu podpořit aktivní účastí na jejích akcích. Pro tyto občany je současný společenský a politický systém často nesrozumitelný. Projevuje se u nich frustrace v oblasti pracovního uplatnění, rodinného života i materiálního zajištění. Cítí se dlouhodobě omezováni různými problémovými skupinami obyvatel, zmiňují okradení či napadení ze strany těchto skupin.

Citované výsledky pocházejí z výzkumu STEM pro Ministerstvo vnitra. Jde se o šetření provedené na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 15 let, který se uskutečnil ve dnech 17. 9. – 15. 10. 2010. Respondenti byli vybíráni metodou pravděpodobnostního výběru. Na otázky odpovídal rozsáhlý soubor 2056 respondentů.

Pro pravicový extremismus jsou podle odborné literatury a expertů charakteristické autoritářské, nacionalistické, rasistické, antisemitské a anticikánské postoje, dále nevráživost k cizincům, homofobie a kolektivismus. Tyto dimenze jsme převedli do 15 výroků, k nimž veřejnost vyjadřovala míru souhlasu. Odpor k idejím ultrapravice je patrný u 20 % Čechů, s některými jednotlivými tématy ultrapravice souhlasí 70 % dotázaných a s převážnou většinou výroků souhlasí 10 % populace. Z hlediska určení rizika pravicového extremismu v ČR je důležitá především poslední jmenovaná skupina.

Rizikové skupiny z pohledu pravicového extremismu: souhlas s idejemi ultrapravice a ochota aktivně podpořit strany nabízející radikální řešení

Zdroj: STEM pro MV, Postoje k pravicově extremistickým myšlenkám, 09/2010, 2056 respondentů

Ne všichni občané, kteří souhlasí s ultrapravicovými myšlenkami, hodlají podporovat radikální politické subjekty (jak ukazuje graf, 2 % populace tuto snahu neprojevují). Lidí, kteří souhlasí se sledovanými idejemi ultrapravice a jsou současně i ochotni podpořit strany nabízející rázné anebo radikální řešení svým volebním hlasem, je v české populaci celkem 8 %. Těch, kteří jsou krom voličského hlasu otevření i podpoře strany nabízející radikální řešení i aktivní účastí v této straně, podporou na demonstracích či pochodech anebo akcích, jejichž cílem je zjednat pořádek, je 6 %. Z pohledu boje proti pravicovému extremismu se jeví jako výrazně rizikový právě tento šestiprocentní segment populace.

Mezi občany, kteří souhlasí s idejemi ultrapravice a jsou ochotni podpořit stranu nabízející radikální řešení jakýmkoliv způsobem (buď pouze voličským hlasem, anebo i aktivní účastí tj. 8 % populace), mají častější zastoupení lidé s nižším vzděláním a lidé zastávající radikální stanoviska. V této skupině se také častěji objevují lidé volající po vládě pevné ruky.

Riziková skupina z pohledu boje proti pravicovému extremismu, tzn. respondenti sdílející ideje ultrapravice, kteří jsou navíc ochotní stranu nabízející radikální řešení podpořit voličským hlasem i aktivní účastí na akcích (6 % populace), je také častěji tvořena muži a nezaměstnanými. Lidem spadajícím do této skupiny častěji chybí dostatečný řád a pořádek ve společnosti, objevují se u nich **znaky anomie**, tzn. pocit rozpadu norem, nedostatečná společenská kontrola a osobní vykořeněnost.

U respondentů spadajících do této skupiny je patrná **silná frustrace v oblasti profese, rodinného života, materiálního zajištění i v hodnocení fungování společnosti**. Tito občané častěji nabývají dojmu, že ve společnosti nemohou uplatnit své schopnosti. Pozorujeme zde i vyšší výskyt nespokojenosti s okolím a pocit neporozumění ze strany ostatních lidí.

U sledované rizikové skupiny populace se také častěji shledáváme s prvky osobnostní labilit, jež často vede k nepromyšlenému a afektivnímu jednání, a s prvky závislosti na mínění a standardech blízké skupiny přátel. Právě tyto charakteristicky vtahují sledované osoby do společných akcí.

Pokud jde o politické postoje, respondenti spadající do rizikové skupiny se častěji zařazují mezi konzervativce (jako protipól liberálů), vyzdvihují význam národnosti a požadují zpřísnění trestů.

U příslušníků rizikové skupiny je navíc v porovnání s celou populací patrný i častější pocit dlouhodobého omezování ze strany různých problémových skupin obyvatel – deklaruje ho 37 % z nich.¹ Riziková skupina současně i deklaruje četnější zkušenosti s okradením anebo napadením ze strany menšin (36 % lidí spadajících do rizikové skupiny). Právě negativní osobní zkušenost má zřejmě významný vliv na otevřenost k idejím ultrapravice a na ochotu podporovat strany zastávající radikální řešení v otázce problémového soužití.

Příslušníci rizikové skupiny považují za velmi závažný romský problém. Podle jejich názoru v jeho řešení zásadním způsobem selhávají státní orgány, což si spojují s tím, že policie a úředníci mají strach a většinou se bojí zakročit.

Výzkum si rovněž kladl za cíl identifikovat, které kraje se jeví z hlediska boje proti pravicovému extremismu jako rizikové oblasti. Výsledky ukazují na možné riziko zejména v krajích Moravskoslezském, Ústeckém a Plzeňském. V Jihočeském kraji je vyšší podíl lidí zastávajících ultrapravicové postoje, nicméně neobjevuje se zde výrazná ochota podpořit akce takových hnutí či stran.

¹ Ve výzkumu vyšlo, že z lidí, kteří se cítí být omezováni (jde celkem o 17 % populace), 64 % označuje za původce omezování Romů. Druhou nejčastěji jmenovanou skupinou jsou bezdomovci (jmenovalo 20 % těch, kteří se cítí omezováni). Romové jsou častěji spojováni s obtěžováním hlukem, pachem a nepořádkem a s krádežemi, zatímco u bezdomovců je podle dotázaných příznačné žebření a dotírání.